

Truus Matti
Tid för avgång

Översättning av Per Holmer

Lindskog & Förlag

Översättningen har erhållit produktionsstöd från

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Lindskog Förlag
www.lindskogforlag.se
Stockholm 2015

Nederländska originalets titel: Vertrektijd
© Lemniscaat, Rotterdam 2007
© Översättning: Per Holmer
Grafisk form: Lennart Lindskog

Första upplagan, första tryckningen
Tryckt i Riga 2015

ISBN 978-91-85311-60-6

Man kunde redan lukta sig till att det skulle bli regn. Flickan blundade och drog djupt efter andan.

Vinden piskade röd sand över den kala slätten och uppför backsluttningen. Väl uppe på kullens krön virvlade den runt och ryckte henne retfullt i håret. En tuss blåste hela tiden ner i ögonen. Hon försökte fästa den bakom örat, men den var inte tillräckligt lång för att ligga kvar.

Molnen seglade förbi hack i häl. De hade så bråttom att hinna ifatt varandra att de trängde undan minsta lilla blå himmelsfläck. De gaddade ihop sig till ett jättelikt blygrått täcke.

Ju mer mörkret föll, desto kallare blåste det runt omkring henne. Sanden snärtade så hårt mot de nakna hämlarna att det stack till. En regndroppe föll på hennes nakna arm. Hon ryste till. Det var klokast att söka skydd. Det såg ut att bli ett rejält skyfall. Men vart skulle hon ta vägen?

Hon snurrade långsamt på fläcken där hon stod och gled med blicken över slätten. Vart hon än tittade såg hon bara röd jord, finmalen som sandkorn. I övrigt fanns där ... ingenting. Ingenstans såg hon skymten av något som hon kände igen. Och hon hade ingen aning om från vilket håll hon hade kommit.

Hon spände blicken så hårt att hon fick tårar i ögonen. När hon funderade närmare kunde hon faktiskt inte ens dra sig till minnes hur hon hade hamnat här.

Om och om igen snurrade fötterna samma runda. Väskan hängde snett över bröstet och remmen skar in i axeln. Hon försökte maka på väskan en smula, men den var så tung att den genast gled tillbaka igen. Vad låg det egentligen i den? Hon hann precis kränga huvudet under axelremmen för att titta efter innan skyfallet brakade loss. *Undan nu!* Hon slungade väskan över axeln och rusade iväg i blindo. Runt omkring henne borrhade dropparna små mörka gropar i den röda jorden. Hon snubblade utför i motvinden. Snart regnade det så häftigt att hon bara kunde se ett par meter framför sig. Shortsen smetade runt låren. Hon kom att tänka på sin röda kapp hemma på hängaren. Så snart väskan gled utför axeln puffade hon otåligt upp den igen.

När hon äntligen hade tagit sig ner till foten av kullen såg hon något som blänkte till på himlen. En blyxt! Hon kröp ihop och inväntade knallen. Men den kom aldrig. Hon slog försiktigt upp ögonlocken. Högt i den mörka skyn framför henne guppade en klarrosa ljuspunkt. Den slogs av och på några gånger innan den försvann. Nästan med en gång tändes en annan ljuspunkt alldeles bredvid. Det såg ut som bokstäver. Hon stod kvar för att kunna se bättre. Ett H ... ett O ... ett T ... E ... *Hotell!*

Efter varje gång som bokstäverna hade blinkat till en i sänder slogs de på allihop samtidigt. Då i några sekunder syntes taket där de var fastsatta och konturerna av den vita byggnaden. Hon fäste blicken på ljusskenet och skyndade vidare. Då med ens började O:et flacka. Det flimrade till en sista gång innan det slocknade helt. Genast efteråt hände

samma sak med T:et. De andra bokstäverna blinkade på som vanligt. Först en i sänder – H ..., kort mörker ..., E ..., L ..., L ..., och så på en och samma gång, i giftrosa: H ELL ... Sedan tändes alla sex bokstäverna på nytt.

Hon tvekade om hon skulle våga sig närmare. Byggnaden låg nästan helt inbäddad i mörker. Det lyste bara svagt i ett litet fönster på bottenplanet. Där försökte hon kika in, men glaset hade immat igen på insidan. Det enda hon skymtade var några skuggor.

Bredvid fönstret fanns en smal dörr som hängde så snett att den inte slöt till ordentligt. Ovanför den gungade en skylt fram och tillbaka i blåsten. Här och var hade färgen flagnat. ”VÄ TS L” gick det med nöd och näppe att läsa. Några meter längre bort, vid sidan av byggnaden, stod en buss. Gång på gång försvann den ur sikte i det rosa blinkandet från neonbokstäverna.

Vinden visslade runt byggnaden och puffade henne i ryggen. Hon sträckte ut handen mot dörren för att inte falla omkull. Dörren blåste upp, och innan hon visste ordet av hade hon själv snubblat in. Redan på tröskeln hajade hon till.

En fuktig värme slog emot henne. Det luktade våt hundpäls. I två av rummets hörn brann var sin liten kamin. Både på några fyrkantiga bord och på golvet skröpade smutsiga glas och tallrikar, somliga hela, men de flesta trasiga.

Först då fick hon syn på en lång och låg bardisk utmed väggen mitt emot dörren. En grå räv hängde med framtassarna över ölpumpen. Den lutade huvudet mot tassarna, en smula på sned, så att det såg ut som om den flinade.

På en barstol, med ryggen vänd mot henne, satt en fet vit råtta. Den kala svansen hängde slappt och dinglade nerför stolsbenet. Tippen på svansen rörde vid en liten pöl på golvet. Råttan böjde sig ner med huvudet vilande mot bardisken. I tystnaden mellan två vindstötare fick hon för sig att hon hörde den snussnarka.

Flickan tog ett försiktigt kliv framåt.

”Någon där?” frågade hon. Det lät som en sorts viskning. Ingenting hände.

”Skulle någon kunna hjälpa mig?” fortsatte hon, nu en smula högre. ”Jag tror jag har gått vilse.”

Fortfarande ingen reaktion. Hon såg sig om. Vem riktade hon sig egentligen till? Hon tog ett djupt andetag för att kunna överrösta den tjutande blåsten.

”Jag letar efter ett gömställe!” Just då började vinden lägga sig. Plötsligt blev det så tyst att det lät som om hon skrek.

Snarkandet upphörde. Råttans ena öga for upp och glodde på henne. Hon blev så rädd att hon sänkte blicken. När hon vågade titta upp igen fortsatte ögat att glo.

Räven reste sig upp med en djup suck. Han lutade huvudet tillbaka och gäspade så djupt att det hördes ett litet pip på slutet. Han krängde sig ut från bardisken och kom sakta lufsande mot henne. Hon höll andan. Han var nästan lika stor som hon själv!

Mitt framför näsan på henne stannade han till och höll fram ena tassan. Hon hoppade förskräckt åt sidan, men räven struntade i henne och slog hemtamt igen dörren. Såg

hon i syne? Blinkade han verkligen med ögat? Hon bara glodde och visste inte vad hon skulle tro.

Utan att släppa henne med blicken tog räven en stol från ett litet bord och sköt den baklänges. Samtidigt gjorde han en gest som såg ut som en liten bugning.

”Slå dig ner!” sa räven. ”Sätt dig bekvämt till rätta.” Röstten var mild och väldigt dämpad. Han verkade ha svårt att prata, som om det var hans första ord på väldigt länge.

”Du har kommit alldeles rätt.”

Glömma alltihop. Det fann jag egentligen allra klokast.

Kort och gott, inte tänka mer på saken. Glömma bort vad som hade hänt med Koltrast. Glömma bort hur dum jag själv hade varit. Och om jag glömde alltihop behövde jag inte heller berätta något för Blåmes. Och förresten, om jag väl gjorde det skulle hon antagligen bara stirra glaslikt rakt igenom mig och nicka långsamt med sin gamla vanliga dimmiga uppsyn. Efter olyckan ägnade sig mamma bara åt att kika över flyttkartongerna ut genom fönstret. När jag kom hem från skolan satt hon kvar på exakt samma ställe som då jag gav mig av. Som om hon medan jag var borta inte hade rört sig ur fläcken.

Men med tiden gick det faktiskt allt lättare att glömma, där gjorde jag rejäla framsteg. Blåmes och jag följde var sitt spår. Vi teg om allt som var viktigt, alltså framför allt om Koltrast. Ibland kunde man tro att pappa bara hade gett sig av med båten, precis som vanligt. Att han en vacker dag mellan två resor plötsligt skulle komma hem igen. Jag blev så duktig på att glömma att jag började tro att det var sant.

Men de senaste veckorna har något varit i görningen. Till en början gick allt så långsamt att jag knappt märkte det. Det började med en tom pappkartong ute i hallen. Sedan blev det ytterligare några nya varje dag. Numera sitter Blåmes inte längre lika ofta på sin vanliga plats när jag kommer hem från skolan, och när jag säger hej tittar hon på mig som vanligt igen, istället för rakt igenom.

Och nu, innan den sista kartongen hunnit bli helt och hållet tömd, säger hon plötsligt att hon ska ut och resa. Till båten, för att ordna upp Koltrasts affärer.

”Måste det verkligen göras nu?” frågar jag förskräckt.

”Jag har redan skjutit upp det alltför länge”, säger hon. ”Det börjar bli hög tid för förändringar här hemma.”

”Men varför just nu?” säger jag en gång till. ”Nu precis när sommarlovet ska börja och alla åker bort? Nu precis när jag strax ska fylla år?”

Nu precis när det nästan gått ett år, tänker jag efteråt. Nu precis när det börjar gå så bra att glömma.

”Jag åker fram och tillbaka så snabbt det bara går”, säger Blåmes. ”Jag är tillbaka igen innan du hinner blinka. Och i god tid före din födelsedag.”

För ett kort ögonblick är jag på vippen att berätta alltihop. Men till slut bestämmer jag mig för att låta bli. Inte nu när hon börjar må en smula bättre. Och förresten, hur ska jag i så fall förklara varför jag hela tiden hållit mun?

Den enda som jag skulle våga berätta det för är Koltrast. Med honom kunde jag prata om vad som helst. Pappa förfasade sig inte i första taget. Men han finns inte mer. Men om han ändå hade funnits skulle det inte ha funnits något att berätta. Det är det som är det konstiga. I så fall skulle olyckan aldrig ha hänt.

Nu krånglar du till alltihop igen skulle Koltrast ha sagt om han hade kunnat höra mig. Du kan till och med få en häst att tappa fattningen. Och så skulle han skratta och rycka mig mjukt i örsnibben. Eller rufsa mig i håret. Och sedan skulle han lägga sig på rygg ovanpå min säng och nynna en visa.

Det var å andra sidan nackdelen med att glömma: att jag ständigt måste kämpa för att inte tänka på Koltrast. Jag vet inte om jag hade klarat det längre.

Jag har ju så bra minne.

”Vore jag i dina kläder”, hördes en röst så svag att hon inte var säker på om hon verkligen uppfattade den, ”skulle jag se till att ta mig härifrån.”

Flickan hajade till och vände sig om. Bakom henne stod råtтан. Där hon satt på sin stol måste hon rikta blicken uppåt.

”Det här är inget ställe för en flicka som dig.” Råtтан böjde sig ner. På nära håll var pälsen mer gulaktig än vit och hade här och var gråa fläckar.

En flicka som hon? Mitt i den tryckande värmen ryste hon plötsligt till. Hon såg sig förgäves om efter räven. En minut tidigare hade han försvunnit ut genom en svängdörr bakom bardisken.

”Eller du kanske inbillade dig att hela festen kunde börja om från början?” Råtтан spände blicken i henne. De röda pepparkornsögonen glödde. Hela han stank. Den doften kände hon igen ...

”Jag går inte på det längre!” Rösten blev allt gällare. ”På tal om barnslig. Vem är det som är barnslig? Pfh!” Det sista spottade han ut i ren ilska. Andedräkten nådde hennes öra. Hon vågade inte röra en fena. ”Om du inte illa kvickt ... ”

”Om du inte väldigt illa kvickt går tillbaka till din egen pall”, sa räven, som nu dök upp ur tomma intet bakom råtтан och grep honom i nackskinnet, ”så slänger jag ut dig.

Så där behandlar man inte mina gäster.” Rävén böjde sig så långt fram att hans nos rörde vid rättans. De båda var exakt lika stora. Rättan knep ihop ögonen till små springor och fällde in öronen. I övrigt rörde sig inte minsta strå på pälsen. Rävén grå svans piskade av och an. Men lika plötsligt som han hade fattat tag i rättan släppte han honom.

Rättan gnuggade nackskinnets med ena tassén. Käften for upp och ner ett par gånger, men han sa ingenting. Han tog några långsamma baklängeskliv. Sedan vände han sig tyst om mot barstolen.

Flickan andades ut. Först nu kände hon hur hjärtat bultade. Trots att hon var rädd följde hon nyfiket rättan med blicken. Den tunga svansen släpade över golvet.

”Du verkar förväxla rättan med någon annan.” Rävén ställde ner en tillbringare med vatten och ett glas framför henne. ”Bry dig inte om honom. Han repar sig nog.” Rävén stod kvar och tittade på henne medan hon glupskt klunkade i sig vattnet.

Handen som hon höll om glaset var full av fläckar. Hon lade den andra handen bredvid och jämförde. Likadana fläckar. Hon skrapade nyfiket med ett finger. Det verkade röra sig om färg. I skymningsdunklet kunde hon inte avgöra nyansen. Mörkgult, eller möjligen orange.

”Nu för tiden har vi ont om besökare”, sa rävén. Han plockade upp några glas från golvet och staplade dem ovanpå varandra.

”Ärligt talat är vi båda ganska förvånade.” Det sista ordet sipprade ur honom som en suck. Han såg sig storögt

omkring, som om det var första gången han såg hela röran. Han rörde sig i sicksack mellan borden och samlade in ännu fler glas tills stapeln blev otäckt hög. Framme vid bardisken fyllde han en diskho med vatten och började skölja av glasen ett efter ett. Vattenljudet och glasklirret lugnade flickan.

Hon tittade i smyg på rättan som satt orörlig på sin barstol och bara glodde på rävén. Hon gled med blicken nerför den kala svansen. Ungefär halvvägs hade den en underlig knyck, som om han någon gång hade råkat klämma sig. Hon kunde inte släppa blicken från svansen. Det var något med den som nästan födde en tanke hos henne.

Hon visste varken ut eller in. Rättan hade uppträtt som om han kände henne. Nog borde hon väl komma ihåg om hon varit här tidigare. Hon blundade och försökte samla tankarna. Hon kom bara ihåg att hon tagit sig hit från den kala kullen. Hon mindes inte ett dugg av vad som hänt innan.

Hon kanske helt enkelt måste anstränga sig mer. Hitade hon bara en början skulle resten säkert komma tillbaka ... Hon fäste envist blicken på den rosa svansen igen. Men trots att hon gjorde sitt yttersta för att tänka var det fortfarande lika tomt i huvudet. Hon hade inte den blekaste aning om hur hon hamnat uppe på kullen, eller vad som sedan fått henne att gå hit. Hon stirrade på handflatorna. Hon begrep inte ens hur färgen hade fastnat på fingrarna. Jag kommer inte ens ihåg vad jag heter insåg hon till sin egen förfäran. Hon blev så förskräckt att hon lade handen för munnen.

”Har du svårt att fatta!” Råttan hade rest sig halvvägs upp och skrek mot räven. ”Du går visst på vad som helst!” Rösten övergick i ett gällt pip så att flickan återigen rös.

Räven tog en kökshandduk och började torka glaset. Han svarade lugnt, men lät ändå bestämd. Flickan spetsade öronen. ”... faktiskt en viss likhet ...”, var det enda hon snappade upp.

”Eller ni båda kanske spelar under täcket?” Råttan tog tag i handduken och ryckte i den. ”Det vore grädden på moset!” Han skuttade ner från barstolen och var efter några snabba kliv framme vid dörren. En annan än den flickan kommit in igenom.

”Nu låter jag mig inte mästras längre, inte av någon!” Råttan lyfte på svansen och for med blicken från flickan till räven. ”Inte av någon!” gastade han en gång till. Han petade upp dörren och slog igen den med en häftig smäll.

Som om ingenting hade hänt fattade räven handduken och fortsatte att torka. Med ens märkte flickan att hon fortfarande höll handen för munnen. Hon sänkte den långsamt. Med varje ny vindpust piskade regnet mot rutan. Kaminerna susade entonigt. Plötsligt kände sig flickan dödstrött.

Hon orkade inte tänka efter längre. Hon orkade inte ens vara rädd längre. Hon orkade inte ens hålla upp ögonlocken. Huvudet föll framåt av sig självt och kinden strök mot bordsskivan. Alla ljud omkring henne lät mer och mer avlägsna, och värmen svepte om henne som en filt.

”Tittut!” Utan att ha knackat står Blåmes på min tröskel och ler. Jag måste fortfarande vänja mig vid att hon är på bättringsvägen.

”Mamma! Inte klampar jag väl bara in hos dig så där?” Jag kikar upp över boken och försöker se så sträng ut jag kan.

Blåmes rullar med ögonen, och i förbifarten viftar hon bort vad jag sa med ena handen. I den andra håller hon en vit färgburk som hon höjer i triumf.

Jag lägger boken med sidorna uppslagna över armstödet och reser mig upp.

”Nu äntligen ska vi ta och göra det mysigt här!” I pytsen finns orange väggfärg. ”Det börjar bli dags.” Hon ser sig omkring som om hon först nu upptäcker att rummet är ganska kallt. ”Vi som bott här i ...” Rösten klingar ut. Hon ställer ifrån sig burken.

Snart ett år, tänker jag. Men jag säger inget.

”Vad säger du?” Hon knackar med foten mot burken. Innan jag hinner svara fortsätter hon:

”Här i gillestugan kan det ju behövas något klatschigt. Vi börjar med att måla över allt dystert lila.” Hon trycker handflatorna mot väggen som om hon vill pressa undan den med färg och allt. ”Att vi kunde välja det den gången ...” En hastig skugga drar över hennes ansikte. Hon ruskar huvudet innan hon gnuggar händerna. Sedan ler hon igen och vänder sig om mot dörren. ”Hela rummet är klappat och klart innan du fyller år. Och när vi är färdiga här tar jag mig an vardagsrummet.” Hon fortsätter att prata på väg uppför trappan. Jag följer misstroget efter. Kan hon ha ändrat på planerna?